

II. tečaj
1849.

V četrtek 25. prosenca.

4. list
I. polovice.

Šolarska.

(Narejena in podaljšana po pesmi „po šoli“ iz bukvic: „Sveto opravilo za šolarje.“)

si zapójmo:
Hvala bod' Bogú!
Kar smo v šoli se učili;
Nismo časa s tem zgubili;
Vse nam enkrat k pridni bo:
Hvala bod' Bogú!

Za vse navke
Hvala bod' Bogú!
Le spoznajmo, revne srote,
B'li bi mi brez te dobrote;
Torej pójmo le serénó:
Hvala bod' Bogú!

Dnar, lepota —
Kaj to néki zdá!
Lepih navkov se učiti,
Pridni in pošteni biti;
To čez drugo vse veljá,
Pravo srečo dá.

Slepotija
Slast posvetna je;
Srečo, blagor nam obéta,
Pa v nesrečo nas zapléta —
Kdor pregrehi vdá sercé,
Vecno mu gorjél!

Le nedolžnost
Blagor nam deli —
Práv sercé razveseljuje,
Mir nebeški nam daruje;
Brez nje prave sreče ni,
Ni mirú vesti.

Vsi mladenči (dekliči) *)
Pridni biti čmò.
Daj Marija, naša mati,
Nam vse navke spolnovati,
De ko vmerje nam teló,
Pridemo v nebó.

Dragotin in njegov oče.

V nekim mestu na Turškim je prebival v revni hišici Dragotin, kjer od mraza in dežja ni bil va-

*) Mladenči pojejo „mladenči“, dekliči pa „dekliči“.

rin. Pa v celim mestu ni bilo pridnišiga od njega. Komaj se je danilo, je že delal v vertu, in predinga je sonce s svojimi žarki obsijalo, mu je že od truda pot lica polival. Pa vedno je bil vesel, zakaj delal je za svojiga stariga očeta in ljubo svojo ženico.

Pa njegovo veselje se je v žalost prebarnilo, ko ga je Bog s sinam obdaroval. Vedno je premišljeval svoje dete in zdihoval: O nedolžno otroče, glej rojeno si, de boš terpelo, si s potnim obrazam kruh pridobivalo, delalo boš od zore do mraka, pa se ne boš dovoljno najedlo, ne si odeje pridobilo, ne mirno v svoji poderti hišici spalo.

Noč in dan je zdaj mislil Dragotin, kako bi si pomagal, in srečniši prihodnost svojimu sinu preskerbel. Zdaj mu je pervikrat v njegovim življenji osesdeset let stari oče neprilichen (nadležen) postal. Večkrat si je mislil: O, de bi raji to, kar za očeta potrôsim, na stran djati zamogel. Res je, de bi le malo bilo, pa enkrat bi bil vender lep denár.

Iz začetka se je sicer prestrašil take misli; pa zopet se je zbudila, in zadnjič odloči stariga očeta odvreči. V tistim mestu je bilo več ubožnic za stare ljudi. Tukaj bi se bili mórali starčki dobro hraniti; pa lakomni nadstojniki so to lepo začetje toliko poslabšali, de je vsak trepetal, kdor je móral tukaj pomoči iskati.

Še pred nekimi mesci je Dragotin sam miloval tiste, ki so tam gladovali. Zdaj se je pa prederznil sam starimu očetu svoj namen razodeti in ga v revšino in nesrečo vreči.

Ko starček misli svojiga sina zasliši, pade od strahú in žalosti na zemljo. — Ker iti ni mogel, ga Dragotin na herbet naloží in proti nar bližniši ubožnici nese. Nobeno breme ni bilo tako težko kot to. Sina niso ganile ne solzé, ne prošnje siviga očeta. Na enkrat prenéha starček zdihovati, in si solzni obraz obriše, stegne svoje suhe roke in Dragotina objame, rekoč: „Jez ti odpustim, moj sin, ker zaslužil si to kazen. Na današnji dan pred 45 léti si ravno tako nesil svojiga deda v ubožnico. Ni me ganilo nje-

govo zdihovanje. Nehvaležen sim bil, kakor si ti zdaj, in kakor morebiti tvoj sin proti tebi enkrat boče. Dragotin! Bog je pravičen, nič ni njemu zakritiga. Poprej ali pozneje plačuje on naše dobre in slabe dela. Naj bo češeno njegovo sveto ime.“ Izgovori in ohmolči.

Dragotinovo serce se je zbudilo. Vidil je svojo nehvaležnost, vidil solzé očeta, slišal njegove besede. Urno se vèrne z očetām domú, in od tega časa ga je na pol bôlj ljubil, in zanj skerbél. Na to ni več mislil, de mu je stari na poti, ampak z večim pridam je delal, in vse mu je šlo bôlj spod rok.

Ne dolgo zatim mu je neki arménski tergovec ali kupec nekaj denarja posodil, s katerim je kupčevati začel, in kmalo je na tisto blagostanje prišel, ktero si je po očetovski skerbi želel.

Tako Bog otroško ljubezen večkrat plačuje že na tîm svetu, in če tudi vselej takiga plačila ne zadobimo, je že veselje, de smo dolžnost spolnili, več vredno, kot zlato celiga svetá.

Andrej Likar.

Ne hodite na led!

De je hoja po ledu zlo nevarna reč, nas učé brezštevilmne nesreče, ki so se že na njém prigodile. Zató pa tudi starši in učéniki, ki za blagor otrók lepo skerbé, mladino vedno opominjajo in svaré, ledú se ogibati. De bi otroci pač njih besede bolj čislali, od koliko manj takih nesreč bi se slišalo! Večkrat napravijo otroci na mlakah dersavnice, kamor se hodijo dersat. Ondi — namest de bi doma v gorkih stanicah bukve prebirali ali staršem per čim pomagali, prezebujejo in prezebujejo, in še le potem, ko jih lakot in mraz silita, dostikrat z ozebljenimi rokami in kervavmi obrazi domú prihripajo. Včasi pa kteriga še clo prinesti mórejo. Tudi se je na ulicah z dersanjem oglajenih že nektero živinče vbilo, in marsikteri star človek si nogo ali roko zlomil, če ne clo se osmertil. Kdó drugi je tega kriv ko otroci, ki dobrih staršev in učeníkov ne bógajo. Nekteri jo tudi, ne de bi čez most šli, raji narav-

nost po ledu čez vodo mahnejo. Pa — ko bi pomislili, kako goljufiv de je led, ki globoke vode pokriva, sosebno o južnim vremenu, in kakó de se na mestih, ki je nar tanji, debel vidi: bi jo gotovo raji čez most vdarli, kakor se na léd v smertno nevarnost podali. Glejte, kakó se někima otrókama zgodi! —

Bilo je okoli svečnice. Južno vréme je vse omečilo, ko se podasta Janez in Rezika, Osredkarjeva otroka, na léd pri krajih že odtajan, ki je široko reko pokrival. Nedolžno in nič hudiga se ne nadjaše se na sredi ledú razveseljujeta in obotavljata. Kar na enkrat začne led pokati, in — hrust — kos ledú se odterga, ter Janeza in Reziko dalje nese. Nato začne sploh pokati. Ljudje od obéh krajev vkup perderó, med kterimi je bil tudi stari Osredkar. Pa kako se vstraši, ko na eni ploši zagleda svoja nar ljubši otroka, ki sta v nevarnosti bila v vsakim hipu se potopiti. Oče v obupu kmalo kličejo Janeza in mu svetujejo, kaj de naj stori, kmalo obljubijo tistimu, ki se bo serčniga skazal in obá otél, veliko plačilo. Pa vse je zastonj. Molcé in prepadeni so po obéh krajih ljudje ledeno plošo spremljali, in Osredkar je zmiraj vštric nje šel, ki je njegovo zadnjo upanje nesla. Janez je z eno roko Reziko, ki je svoj obraz na bratove persi skrila, objeto deržal, in z drugo, kér se mu je rešenje nemogoče zdelo, žalostno in jokaje od očeta slovo jemal. Ali na enkrat se led vstanóvi in na kup nabira. Osredkarjeva otroka se kot na hribčku znajdeta. — Brat in sestra na kolena padeta in molita. Réka je bila zdaj mirna in tiha, in od obéh bregov so ljudje z drogmi, deskami in vervmi na pomoč hiteli. Ali smeva upati?! zavpije Janez. Kakor Bog hoče, mu Rezika odgovori, in se brata tesneje oklene. Osredkar zdaj kleče vpije: Pomagajte! pomagajte! Pa v tistim hipu premaga reka napotje. Nabrani led vkup zahrúši, ter se s huji jezo dalje zapodí. Ploše se potopávajo in zopet pokazávajo. — Eno trenutje pozneje reka svoje vravnane ploše zopet mogočno dalje žene; ali Osredkarjevih otrók na njih nobeno človeško oko več vglédalo ni. — Ljubi

otročiči! vbogajte starše in učenike, ter brez njih per-
voljenja nikamor ne hodite, de se vam kaj taciga ne
permeri.

M. Kožuh.

Sova za strah.

Néki mož je šel po noči čez pokopališe, prav sam domú. Po takratni noši je imel namest klobuka volnato kapo na glavi. Kar na enkrat mu jo nekaj nanágloma z glave potegne. Mož se vstraši do smerti, in neč družiga ne mislil, kaker de mu jo je kakšen duh zlekel. Drugi dan je ta pergodlej svojim sosedom razodel, pa nobeden si ni mogel tega razjasniti. Čez nekoliko časa po té pergodbí so cerkveni zvonik (turn) popravljali. Kar najde strehar eno gnjezdo sov in v tem — vkradeno kapo. Stara sova je morebiti hotla svojim mladim mehko ležiše pripraviti in volnata pokrivalo ji je ravno prav prišlo. Mož pa sove leteti slišal ni, ker sova strašno tiho leti. Viditi jo pa zavolj tame ni mogel.

Pfeifer.

P e s. (Konec.)

Nobena žival ni človeku takó zvesta in pokorna kot pes. Timčasi, de njegov gospodar spí, varuje on njega in njegovo premoženje. Hitro mu da z lajanjem známnje, kader nevarnost čuti. Ravno takó, kader se kak ptujec bliža. Domačih ne laja. Nobena žival ne pazí (ne merka) tako natanjko na povelja svojiga gospoda kot pes.

Nobena ni tako perljudna kot pes. Kakó se perli-
zuje, kakó se sili, kako se prosi, kader ga gospod zavolj kake pregrehe pisano gleda. Pa ne le za varha hiše, živál in čéd na paši je pripraven, ampak tudi za lov? S svojim ostrim nosam zajca kmalo po stopinjah zasledí in k lovcu pripodí, včasi pa sam vjame. Berž ko ga zasledí s posebnim glasam zalajka ali zalaja, de lovec prec vé, pri čim de je. Po izgubljenim sledu pa spet vtihne. Na Rusovskim psi tudi vozijo, sosebno sanjí.

Še veliko drugih umetnost ga lahko naučíš, kakor:

v gobcu pisma, culo, palico in druge reči nositi, prositi (auf-warten), po zadnjih nogah hoditi, plésati i. t. d. In zares zvunej slona ali elefanta ni nobene takó izučljive živali, kot je pes. Ako se še pomisli, kakó hvaležin de je pes; kolikokrat in kakó modro de je pes svojiga gospodarja ali kakšniga drugiga človeka nevarnosti in clo smerti otel: bi skorej djal, de ima um kakor človek.

Nobena žival ni takó mnogoverstne velikosti, podobe, barve in dlake kot pes.

Pes je jezue natone, in se mašuje z grizenjem. Velik pes človeku tudi na vrat skoči in ga ob tla verže. Dobriga, kar si mu storil, nikdar ne pozabi; razžaljenje kmalo. Razžaljenja od ptujiga človeka ne lahkó. Pa s pripravnim ravnanjem ga vsih napák lahkó odvadiš. Sploh: pes osramoti s svojo zvestobo, hvaležnostjo in izučljivostjo marsikteriga človeka.

Bari, znamenitni pes.

Na meji švajcarske in laške dežele je 7548 stopinj visoka gora svetiga Bernarda. Prek té pelje cesta med visokimi pečinami z večnim snegam pokritimi. Na verhu gore je stal samostán (klošter) sv. Bernarda, od kteriga ima gora ime. V tém je prebivalo kakih 10 do 12 menihov, ki so popotnikom v vsaki potrebi priskočili. Skozi 8 ali 9 mescov so iskali duhovniki in njihovi služabniki oslajljene ali od snega zasute popotnike. Pri tém so jim veliko pomagali psi, ki so bili tega posla pesebno vajeni. Eden tacih psov je bil z imenom „Bari.“ Dvanajst lét je zvesto in neutrudljivo služil in je sam 40 ljudi smerti otel. Kadar je vreme burno bilo, ga nihče ni zamógel v samostanu vstaviti. Imel je na vratu široko vez z imenom in poklicam svojim, na ktero so mu žganice (žganja), vino ali kake jedi oběšali. Obhajal je vedno naj nevarnejši kraje, zasute ljudi je odkapal, in kadar je koga najdel, lajal. Če pa sam ni mogel pomagati, je skokoma domu tekel, poskakljaj, tulil, dokler ni kdo za njim šel. Enkrat

je v ledenim zavetji spijoče, na pol zmerznjeno dete sam domú prinesel, ktero je poprej sogreval, zbudil in z živežem okrepil. Od starosti oslabiljeniga so postali v švajcarsko mesto Bêrn, kjer so ga do smerti hranili. Njegovo kožo so nadeli in v znamenitnico *) postavli, kjer ga popotniki še dan današnji ogledujejo. — Zdaj pa so nekteri sirovi Švajcarji sklenili, samostan podreti, menihe raztirati, in takó pokončati zarod, ki je, in bi bil človeštvu še veliko veliko dobriga storil.

Radoslav.

S r a k a.

(Basen.)

Matevž, star lovec, je imel srako, ki je znala nekatere besede prav razumevno izgovoriti. Če je Matevž rekel: Sraka, kje si? je vselej prav glasno in gladko odgovorila: „Tukaj sim.“ Nobeniga ptiča ni imel lovec tako rad, kot to srako. Tudi sovedov Tonče je imel veliko veselje nad ptičem. Zató je tudi stariga Matevža rad in pogosto obiskal. Ko je neki dan Tonče spet k starimu ptičarju prišel, ga ravno ni bilo domá. Tonče željno lépo, modro srako pogleduje. Ko bi pač jez kaj takiga imel! pravi sam pri sebi. Naglo stopi za krotko srako, jo hitro vjame in v žep (aržet) potlači. Tiho se je zdaj mislil zmúzati in veliko vredniga ptiča odnésti. — Pri ti priči stopi Matevž v izbico, ki je bil že iz gojzda zopet domú prišel. Mladimu fantalinu veselje narediti, zavpije hitro po stari navadi: Sraka kjé si? in sraka v fantalinovim žepu prav krepko odgovori: „Tukaj sim.“ Kaj mislite, kakó je to fantiča pogrelo! —

Nič takó ni skrito, enkrat bo očito.

A. Praprotnik.

Slovénske navade.

(Kaj je „bobljati“?) Med več družimi smešnimi na-

*) Znamenitnica (muzeum) se imenuje očitna shramba mnogoverstnih znamenitnih reči: živál, rud, zeliš, starih denarjev in veliko družiga.

vadami imajo krajnski otroci po nekterih krajih tudi to navado le: Kedar kje koljejo, pridejo pred hišo, na okno poterkajo, in mermrajo s spremenjenim glasom, de bi jih ne spoznali, rekoč:

So nam pravili, Stézte se na polico,
De ste prešiča zadavili; Dajte klobasico.

Ti trančarii se pravi: „Bobljanje“, ali: „hodijo bobljat.“

(Iz *Novic*.)

Pristavek. Ako ljudi ni volja, jim kaj dati, otroci jih pa le še nadlegujejo; jim veržejo klobaso iz žagovine, to je, z žagovino napolnjeno čevo skozi okno. —

Od strupa v jeternicah in kervavicah.

Jeterne in krivave klobase se rade skisajo, alj'plesnive ratajo. Te so grozno nevarne.

Per Jelovci v Ternim so veliko kervavih klobas naredili. Gospodar jih je zlo štimal; cele 14 dni mu jih ona kuha. Mokrótno vreme je bilo, in klobase vse kosmate od plesnovca. V nedelo po rani maši se jih najé, in opoldne se že vleže. Na noč pošle po zdravnika; pa mu ni več pomagati. Sterti dan vmerje. (*Zdravo telo nar boljši blago.*)

Smešnici.

Imeniten gospod je nékam jezdil. Njegov hlapec tudi na eni kljusi za njim kinka, ter na nji zadremlje. „Pa že spet spiš!“ se gospod nad njim zadere, ki se je bil ozerl. „Tepec, koliko velja, de si pa spét kaj zgubil?“ Hlapec se zbudi, ogléda in zavpije: Pri moji veri, milostljivi gospod, vi ste stavo dobili. Vaš plajš je šel rakam žvižgat.

Neki slepec je bil domačimu suknarju dolžán. Ta ga pošlje térjat. Slepec poslu odgovori: Le reci suknarju, berž ko ga bom vidil, mu bom vse pošteno plačal.

Zastavica.

Kdo je bil v starim zakonu rojen, pa še zde j ni vmerl,
in Bog vé, kje je?

Prerok Elija.

Rozalija Eger, založnica. J. Navratil, vrednik.